

STATENS SIVILRETTSFORVALTNING

Stadfesting og registrering av ikrafttredelse av fremtidsfullmakt

En veiledning til fylkesmennene

Gjeldende fra: 1. juli 2013

Innholdsfortegnelse

Veiledning for stadfesting og registrering av attest for stadfestet ikrafttredelse av fremtidsfullmakt.. 3

1	Bakgrunn og omfang	3
2	Prioritert oppgave	3
3	Krav på stadfestelse.....	3
4	Forhold til hinder for stadfesting.....	3
5	Midlertidig vedtak om vergemål	4
6	Stadfestingen	5
7	To eller flere fremtidsfullmakter	5
8	Registrering	5
9	Tilbakekall av fremtidsfullmakt	6
10	Fremtidsfullmakt og vergemål.....	7
10.1	Vergemål kan avløse fremtidsfullmakten.....	7
10.2	Fremtidsfullmakt kan avløse vergemålet	7

Veiledning for stadfesting og registrering av attest for stadfestet ikrafttredelse av fremtidsfullmakt

1 Bakgrunn og omfang

Som et privatrettslig alternativ til vergemål, åpner vergemålsloven kapittel 10 opp for opprettelse av fullmakter ment å skulle benyttes etter at fullmaktsgiveren på grunn av sviktende mental helse eller alvorlig svekket helbred har mistet evnen til selv å ivareta sine interesser – såkalte fremtidsfullmakter.

Vergemålsforskriften § 29 inneholder nærmere regler om stadfesting og registrering av fremtidsfullmakt.

Den som er fullmektig etter en fremtidsfullmakt kan be fylkesmannen om å stadfeste ikrafttredelsen av fullmakten, jf. vergemålsloven § 84 første ledd. Bli ikrafttredelsen stadfestet, skal fullmektigen motta en attest om dette, og stadfestingen skal registreres i samsvar med vergemålsloven § 77, jf. vergemålsloven § 84 fjerde ledd.

2 Prioritert oppgave

Stadfesting av ikrafttredelse av fremtidsfullmakt bør være en prioritert oppgave hos fylkesmannen.

Hvis fylkesmannens saksbehandling på dette området trekker ut i tid, kan det oppstå situasjoner der ingen anses å ha kompetanse til å treffe en konkret avgjørelse på fullmaktsgiverens vegne.

3 Krav på stadfestelse

Stadfesting *skal* skje hvis fullmakten er opprettet i samsvar med formkravene til en fremtidsfullmakt, og fullmaktsgiveren på grunn av sinnslidelse eller alvorlig svekket helbred ikke er i stand til å ivareta sine interesser innen de områdene som omfattes av fullmakten, jf. vergemålsloven § 84 første ledd annet punktum.

For å dokumentere fremtidsfullmaktens ikrafttredelse må fullmektigen legge frem:

- selve fremtidsfullmakten i original
- bevis for at pårørende er varslet; med pårørende menes her ektefelle eller samboer, eller hvis slike ikke finnes, andre nære slektninger (typisk barn, foreldre eller barnebarn).¹
- legeerklæring om fullmaktsgiverens helsetilstand

Fylkesmannens behandling er i utgangspunktet skriftlig og baserer seg på den nevnte dokumentasjonen, samt eventuell øvrig utredning gjort av eget tiltak. Fylkesmannen har ansvaret for sakens opplysning, jf. vergemålsloven § 84 tredje ledd tredje punktum.

4 Forhold til hinder for stadfesting

I vergemålsloven § 84 annet ledd presiseres at stadfestelse av fremtidsfullmakt ikke skal skje hvis

---

¹ Fullmaktsgiveren står fritt til i fremtidsfullmakten å navngi personer som skal underrettes om ikrafttredelsen. I så fall må dokumentasjon for at disse er varslet også legges frem.

a) *«det er klart at fullmaktsgiveren ikke hadde fylt 18 år eller manglet evnen til å forstå disposisjonens betydning når fremtidsfullmakten ble opprettet, jf. § 79 første ledd.»*

Foreligger ikke holdepunkter for noe annet, kan fylkesmannen ved mottak av en henvendelse om stadfesting legge til grunn at fullmaktsgiveren hadde rettslig handleevne da fremtidsfullmakten ble opprettet. Er det imidlertid kommet innvendinger mot dette, eller fylkesmannen av eget tiltak har avdekket forhold som tilsier det motsatte, må fylkesmannen undersøke saken nærmere og eventuelt beslutte at fremtidsfullmakten ikke skal stadfestes.

Fylkesmannen kan – og bør – be om at det fremlegges en begrunnelse for innvendingen. Er denne begrunnelsen ikke tilstrekkelig, bør fylkesmannen be fullmaktsgiver selv og hans eller hennes pårørende om å gi sine synspunkter på om vilkåret skal anses oppfylt. Det kan også være aktuelt å innhente opplysninger fra dem som bevitnet fremtidsfullmakten.

b) *«det er klart at vitnene ikke oppfylte kravene i § 81 annet ledd.»*

På samme måte kan fylkesmannen legge til grunn at vitnene til fremtidsfullmakten hadde fylt 18 år og forstod betydningen av sin underskrift. Har det overfor fylkesmannen kommet innvendinger mot dette, kan – og bør – fylkesmannen be om begrunnelse for innvendingen. Fylkesmannen kan også innhente synspunkter fra fullmaktsgiver selv, pårørende eller dem som bevitnet fremtidsfullmakten.

c) *«eller det er grunn til å anta at fullmektigen ikke er egnet for oppdraget.»*

Som utgangspunkt kan fylkesmannen legge til grunn at fullmektigen etter fremtidsfullmakten er egnet til oppdraget. Fullmaktsgiver har selv valgt fullmektig, og vanligvis foreligger derfor ingen grunn til å undersøke dette nærmere. Men dersom fylkesmannen blir klar over omstendigheter som kan innebære at fullmektigen ikke vil ivareta fullmaktsgivers interesser i tråd med intensjonen i fremtidsfullmakten, må det foretas en egnethetsvurdering. Er det da grunn til å anta at fullmektigen ikke er egnet, bør fullmakten ikke stadfestes.

Eksempler på omstendigheter kan være at fullmektigen selv har fått oppnevnt verge eller er blitt straffedømt for økonomisk utroskap, underslag, tyveri eller lignende. Egnethetsvurderingen skal knytte seg til oppdraget og mandatet etter fremtidsfullmakten.

Vergemålsforskriften § 29 første ledd utdyper fylkesmannens undersøkelsesplikt. Fremkommer andre innvendinger mot fremtidsfullmakten, eller tilsier andre særlige forhold det, skal fylkesmannen innhente slik dokumentasjon som anses nødvendig ut fra innvendingen mot fremtidsfullmakten eller de særlige forholdene i saken. Hvilken dokumentasjon som må innhentes må avgjøres på bakgrunn av innvendingen eller arten av det særlige forholdet.

5 Midlertidig vedtak om vergemål

Trekker undersøkelsen av fremtidsfullmakten ut i tid slik at det er fare for at ingen anses kompetent til å treffe en konkret avgjørelse på vegne av fullmaktsgiveren, bør fylkesmannen vurdere midlertidig vedtak om vergemål etter vergemålsloven § 61. Et slikt vedtak kan bare fattes der det er nødvendig for å avverge vesentlig skade eller ulempe, og må være i fullmaktsgivers aktuelle interesse.

Blir ikrafttreddelsen av fremtidsfullmakten stadfestet etter at det er fattet midlertidig vedtak om vergemål, må vedtaket om vergemål oppheves.

6 Stadfestingen

Fylkesmannens stadfesting er ikke et enkeltvedtak og kan ikke påklages.

Stadfester fylkesmannen ikrafttreddelsen av fremtidsfullmakten, utferdiges en attest om dette til fullmektigen(e). Attesten må utferdiges i like mange *originale* eksemplarer som er nødvendig for å gi ett eksemplar til fullmektigen (eventuelt ett eksemplar til hver av fullmektigene), samt ett eksemplar til registrering i hvert av de aktuelle registrene etter vergemålsloven § 77 første ledd. Med aktuelle registre menes her de registre hvis område omfatter kompetanse som gis i fremtidsfullmakten.

Attesten skal inneholde fullmaktsgivers fulle navn og fødselsnummer,² samt en gjengivelse av teksten fra fremtidsfullmakten som sier noe om hva fullmaktsgiver ønsker at fullmektigen skal gjøre på hans eller hennes vegne.

Også fullmektigen(e) skal identifiseres ved både navn og fødselsnummer.

Det anbefales å bruke mal for attest om ikrafttreddelse av fremtidsfullmakt, utferdiget av den sentrale vergemålsmyndigheten. Denne malen utgjør den attesten som automatisk genereres i saksbehandlerløsningen ved gjennomføring av aktiviteten «Behandle fremtidsfullmakt» (brev B-015B).

7 To eller flere fremtidsfullmakter

Fylkesmannens stadfesting av ikrafttreddelsen av én fremtidsfullmakt er ikke til hinder for at en annen fremtidsfullmakt/andre fremtidsfullmakter utstedt av samme fullmaktsgiver med samme eller annen fullmektig, stadfestes dersom vilkårene i vergemålsloven § 84 er oppfylte.

Dersom fullmaktsgiver ikke er i stand til eller ikke ønsker å tilbakekalle en eller flere av fremtidsfullmaktene, vil de være gyldige side om side, dog slik at ved motstrid vil nyere fullmakt gå foran eldre, jf. Ot. Prp. Nr. 110 (2008-2009) pkt. 10.7.4.

Dersom en registrert fremtidsfullmakt ønskes endret eller slettet, må Løsøreregisteret kontaktes med en begjæring som spesifiserer hvorvidt den tidligere fullmakt skal utgå eller om den nye skal supplere den tidligere.

8 Registrering

Dersom fylkesmannen stadfester ikrafttreddelsen av en fremtidsfullmakt, skal stadfestingen registreres i de registrene som omfatter de områder fullmakten gir kompetanse på. Hvilke registre som er aktuelle er begrenset til registrene listet i vergemålsloven § 77 første ledd bokstav a til e:

- Løsøreregisteret,
- grunnboken og andre lignende realregistre hvis personen eier fast eiendom eller andre registrerte eiendeler,

² Det er viktig at både fødselsdato og personnummer angis da registrering skjer med personnummer, jf. tinglysingsforskriften § 16.

- Enhetsregisteret og Foretaksregisteret, hvis personen er innehaver av eller ansvarlig deltaker i et foretak som er innført der,
- Verdipapirsentralen og
- Folkeregisteret.

Det kan forekomme tilfeller hvor fullmaktsgiver eier en større andel i et AS eller annet ansvarlig selskap, uten at eierskapet er registrert annet sted enn i aksjebok utenom verdipapirsentralen/andelseierregister. I disse tilfellene kan det være hensiktsmessig at fullmektigen tar kontakt med selskapet for å be om en registrering også her.

Fylkesmannen sørger for registrering. De alminnelige tinglysingsrettslige reglene gjelder.

Fylkesmannen sørger også for endring eller sletting av registreringen dersom det skulle være nødvendig. Det er imidlertid fullmektigen som har ansvar for å be om, eller initiere at *opplysninger* registreres eller slettes for å sikre korrekt registrering, jf. vergemålsforskriften § 30 annet ledd siste setning.

- a) Dette vil særlig være aktuelt hvis fylkesmannen oppretter et vergemål for fullmaktsgiveren etter vergemålsloven § 91. Fører slikt vedtak til at stadfestet fremtidsfullmakt erstattes helt eller delvis, skal fylkesmannen sørge for at registreringen(e) endres eller slettes i samsvar med vedtaket, jf. vergemålsforskriften § 30 tredje ledd.
Erstattes fullmakten helt eller delvis av dom om vergemål, sørger retten for endringen eller slettingen.
- b) Aktuelt vil dette også være der fylkesmannen blir gjort oppmerksom på, eller kjenner til at fullmaktsgiver har trukket fullmakten tilbake. Fylkesmannen bør da sørge for at registreringen slettes.

Fylkesmannen skal i begge tilfeller – om mulig – besørge en påtegning om at et vergemål setter fullmakten helt eller delvis til side, eller at fullmakten er trukket eller skal trekkes tilbake, *på fullmakten*.

Blir to eller flere fremtidsfullmakter utferdiget av samme fullmaktsgiver stadfestet, må registrene ved registrering motta en begjæring/påtegning som spesifiserer hvorvidt den tidligere fullmakt skal utgå eller om den nye skal supplere den opprinnelige.

Fullmaktsgiver bør dekke gebyret for registreringen, endringen, slettingen eller lignende.

9 Tilbakekall av fremtidsfullmakt

Fylkesmannens stadfesting av ikrafttredelsen av en fremtidsfullmakt er ikke til hinder for at fullmaktsgiver tilbakekaller fullmakten hvis han eller hun har evnen til å forstå betydningen av dette (i tråd med alminnelige regler om samtykkekompetanse).

Hvis for eksempel en aldersdement person på grunn av vrangforestillinger forsøker å tilbakekalle en fremtidsfullmakt som er trådt i kraft, vil tilbakekallet ikke være gyldig.

Blir en stadfestet fremtidsfullmakt gyldig tilbakekalt, bør fullmaktsgiveren underrette fylkesmannen om dette slik at fullmakten kan slettes fra de registrene den er blitt registrert i.

Eventuell tvist om gyldigheten av et tilbakekall hører under domstolene og den alminnelige avtalerett.

10 Fremtidsfullmakt og vergemål

10.1 Vergemål kan avløse fremtidsfullmakten

Fylkesmannen kan oppheve en fremtidsfullmakt ved å opprette vergemål for fullmaktsgiveren. Fullmektigen kan da ikke lenger utlede noen rett fra fullmakten. Dette gjelder i den utstrekning vergemålet overlapper fremtidsfullmakten.

Fylkesmannen kan sette i gang en vergemålssak av eget tiltak – for eksempel hvis det avdekkes misbruk av fremtidsfullmakten etter vergemålsloven § 90. Misbruk vil foreligge hvis fullmektigen opptrer illojalt og begunstiger seg selv eller andre på fullmaktsgiverens bekostning utover fremtidsfullmaktens og lovens rammer.

I tillegg kan personer med begjæringsrett etter vergemålsloven § 56, personen selv og fullmektigen begjære opprettelse av vergemål for fullmaktsgiveren, jf. vergemålsloven § 91 første ledd. For fullmaktsgiver gjelder dette selv om han eller hun ikke lenger har samtykkekompetansen behold.

Ved vurderingen av om det er behov for vergemål skal fylkesmannen legge vekt på om fullmektigen ivaretar fullmaktsgiverens interesser som forutsatt i fremtidsfullmakten, og om det er behov for ytterligere bistand. Fullmaktsgiverens selvbestemmelsesrett, slik denne er kommet til uttrykk i fremtidsfullmakten, skal veie tungt, og vergemål skal bare opprettes der hensynet til beskyttelse av fullmaktsgiveren taler for det.

10.2 Fremtidsfullmakt kan avløse vergemålet

Mottar fylkesmannen en henvendelse om stadfesting av en fremtidsfullmakt utferdiget av en fullmaktsgiver som det er opprettet vergemål for, bør fylkesmannen oppheve vergemålet dersom fremtidsfullmakten stadfestes.

Det må her legges vekt på om fremtidsfullmakten og fullmektigen i tilstrekkelig grad kan ivareta fullmaktsgiverens interesser, slik at det ikke er behov for ytterligere bistand i form av et vergemål. Vergemål skal bare opprettes der hensynet til å beskytte fullmaktsgiveren taler for det, og som utgangspunkt skal fullmaktsgiverens selvbestemmelsesrett, slik denne er kommet til uttrykk i fremtidsfullmakten, respekteres. Dette gjelder også der fremtidsfullmakten oppdages eller gjøres gjeldende etter at det er opprettet vergemål for personen.

Det presiseres at fylkesmannen ikke kan opprettholde et vergemål fremfor en fremtidsfullmakt kun fordi fylkesmannen er uenig i rammene for fullmaktsoppdraget.